

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen järjestäminen

Aluehallintovirasto

@AVItwiittaa

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021)

● 7 § hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen hyvinvointialueilla

- Hyvinvointialueen on **edistettävä asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä.**
- Hyvinvointialueella on ensisijainen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä siltä osin kuin tämä tehtävä kytkeytyy hyvinvointialueen muihin lakisääteisiin tehtäviin.
- Hyvinvointialueen on **strategisessa suunnittelussaan asetettava hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi tavoitteet ja määriteltävä tavoitteita tukevat toimenpiteet.**
- Hyvinvointialueen on **otettava päätöksenteossaan huomioon päätöksensä arvioidut vaikutukset ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen väestöryhmittäin.**
- Hyvinvointialueen on **nimettävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuutaho.**
- Hyvinvointialueen on **seurattava asukkaittensa elinoloja, hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä alueittain ja väestöryhmittäin.**
- Hyvinvointialueen on **raportoitava asukkaidensa hyvinvoinnista ja terveydestä, niihin vaikuttavista tekijöistä sekä toteutetuista toimenpiteistä aluevaltuustolle vuosittain.**
- Lisäksi hyvinvointialueen on **valmistettava valtuustolle valtuustokausittain alueellinen hyvinvointikertomus ja -suunnitelma edellä mainituista asioista**
- Hyvinvointialue **laatii hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman yhteistyössä alueensakuntien kanssa. Sen on julkaistava hyvinvointikertomus ja -suunnitelma julkisessa tietoverkossa.**
- Hyvinvointialueen on **toimittava hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä yhteistyössä alueensa kuntien kanssa ja tuettava niitä asiantuntemuksellaan.**
- Lisäksi hyvinvointialueen on **tehtävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä yhteistyötä hyvinvointialueen alueella hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien muiden julkisten toimijoiden, yksityisten yritysten ja yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa. Sen on myös edistettävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien järjestöjen toimintaedellytyksiä ja vaikutusmahdollisuuksia hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä.**
- Hyvinvointialueen on **neuvoteltava vähintään kerran vuodessa yhdessä alueensa kuntien sekä muiden edellä tässä momentissa mainittujen hyvinvointialueen alueella hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien toimijoiden kanssa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä koskevista tavoitteista, toimenpiteistä, yhteistyöstä ja seurannasta.**
- Sen lisäksi, mitä edellä tässä pykälässä säädetään, **kukin Uudenmaan hyvinvointialue laatii hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman yhteistyössä HUS-yhtymän kanssa. Kukin Uudenmaan hyvinvointialueen on myös muutoin toimittava hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä yhteistyössä HUS-yhtymän kanssa ja tuettava sitä asiantuntemuksellaan. Kukin Uudenmaan hyvinvointialueen on neuvoteltava edellä 4 momentissa tarkoitetusti myös HUS-yhtymän kanssa.**

Esimerkkejä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä alueella

Ympäristö ja liikenne

Hyvinvointi- ja terveysvaikutusten tunnistaminen, puhtaan juomaveden suojeleminen, ympäristöterveydenhuolto (melu, home jne.), liikenneturvallisuus jne.

Aluesuunnittelu ja kaavoitus

Hyvinvointi- ja terveysvaikutusten tunnistaminen ja edistäminen maakuntakaavoituksessa, kuntien alueiden käytön suunnittelussa ja rakennustoimen järjestämisen edistämisessä jne.

Kulttuuri

Hyvinvointi- ja terveysvaikutusten tunnistaminen ja edistäminen kulttuuria koskevissa suunnitelmissa ja kehittämistoimenpiteissä jne.

Osallisuuden vahvistaminen

Maakuntaidentiteetin vahvistaminen, kotoutumisen edistäminen, järjestöjen toimintaedellytysten turvaaminen jne.

Liikuntareitit ja -neuvosto

Maakunnan alueella olevat valtakunnalliset pyöräreitit, alueellinen liikuntaneuvosto jne.

Yhteistyössä

Hyvinvointi ja terveys osaksi strategioita

Päätösten ennakoarviointi

Alueellinen hyvinvointikertomus

Tuki kunnille

Vastuuhenkilö(t) ja ryhmät

Elinkeinoelämä

Hyvinvointi- ja terveysvaikutusten tunnistaminen yritys- työ- ja elinkeinopalvelujen järjestämisessä jne.

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Sosiaali- ja terveydenhuollon ennaltaehkäisevät palvelut ja hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen korjaavissa palveluissa (savuton leikkaus, rakenteellinen sosiaalityö, neuvolat, ehkäisevän päihdetyön tuki jne.), oppilashuolto

Päihdetyö

Ennaltaehkäisevän päihdetyön ohjaus, alkoholi- ja tupakka-asioissa lupa- ja valvontatehtävät jne.

www.thl.fi/hyte

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Hyteä tehdään jo ennen sote-palveluja, sote-palveluiden sisällä ja soten jälkeen

Edistävä työ

Hyvinvointialue tukee kuntia ja esimerkiksi järjestöjä tiedoin, asiantuntemuksin ja resurssein.

Alue toimii edistävässä ja ennakoivassa työssä yhteistyössä ja erilaisissa verkostoissa muiden alueellisten toimijoiden kanssa.

Alueellinen hyvinvointikertomus ja -suunnitelma kuvaa näitä tukimuotoja.

Ehkäisevä työ

Sosiaali- ja terveystaluiden tulisi kuvata oman työnsä hyvinvointia ja terveyttä tukevat elementit.

Esimerkiksi varhainen tunnistaminen, puheeksiotto, neuvolatoiminta, rakenteellinen sosiaalityö ja erikoissairaanhoidon terveyttä edistävät toimet ovat esimerkkejä perustason, sosiaalipalvelujen ja erikoissairaanhoidon työstä.

Arjen tuki

Sosiaali- ja terveystaluidet tukevat ihmisiä heidän arkiympäristöissään esimerkiksi erilaisten yhdyspintojen, lähetekäytäntöjen, kuntoutuksen ja esteettömyyden kautta.

Sote-toimijat tukevat alueen asukkaita yritys- ja järjestöyhteistyön keinoin.

Nämä diat löytyvät THL:n Hyvinvoinin ja terveyden edistämisen johtaminen -osiosta

26.1.2022

Hyvinvointialueen strategiat ja ohjelmat ohjaavat hyvinvointialueen hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä

● Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021)

● 11 § Palvelustrategia

- Hyvinvointialueen on laadittava taloutensa ja toimintansa suunnittelua ja johtamista varten sosiaali- ja terveydenhuollon **palvelustrategia osana hyvinvointialuestrategiaa**. Palvelustrategiassa on otettava huomioon 22 §:ssä tarkoitetut sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnalliset tavoitteet. **Palvelustrategiassa hyvinvointialue päättää järjestämisvastuulleen kuuluvan sosiaali- ja terveydenhuollon pitkän aikavälin tavoitteet**. Lisäksi **hyvinvointialue asettaa palvelustrategiassa tavoitteet sille, miten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut toteutetaan ottaen huomioon hyvinvointialueen asukkaiden tarpeet, paikalliset olosuhteet, palvelujen saatavuus ja saavutettavuus sekä kustannusvaikuttavuus**. Hyvinvointialueen asukkaiden ja palvelujen käyttäjien osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista palvelustrategian laadinnassa säädetään hyvinvointialueesta annetun lain 29 §:ssä. **Hyvinvointialueen on julkaistava palvelustrategiansa julkisessa tietoverkossa**.
- Palvelustrategiassa tulee kuvata hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen osuus siten, miten se koskettaa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita, eli palveluiden osuus. Palvelustrategian mallia ei ole määritelty selkeästi, siinä asetetaan tavoitteet miten palvelut toteutetaan. Kunnat eivät ole laatimassa palvelustrategiaa, koska kunnat eivät päättä ja vaikuta enää sote-palveluihin

● 40 § Hyvinvointialueen omavalvontaohjelma

- Hyvinvointialueen ja yksityisen palveluntuottajan on laadittava vastuulleen kuuluvista tehtävistä ja palveluista omavalvontaohjelma.

● Laki hyvinvointialueesta (611/2021)

- **41 § Hyvinvointialuestrategia** Hyvinvointialueella on oltava **strategia, jossa aluevaltuusto päättää hyvinvointialueen toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista**. Hyvinvointialueen strategiassa tulee ottaa huomioon:

- 1) **asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen hyvinvointialueen tehtävälalla;**
- 2) palvelujen järjestämistä ja tuottamista koskevat strategiset linjaukset;
- 3) hyvinvointialueen tehtäviä koskevissa laeissa säädetyt palvelutavoitteet;
- 4) omistajapolitiikka;
- 5) henkilöstöpolitiikka;
- 6) asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet.

- Kaksikielisellä hyvinvointialueella sekä 33 §:n 6 momentissa tarkoitetulla hyvinvointialueella strategiassa tulee huomioida kielellisten oikeuksien toteutuminen hyvinvointialueen palvelujen järjestämisessä ja tuottamisessa.
- Hyvinvointialueen strategian tulee perustua arvioon hyvinvointialueen tilanteesta strategian laatimishetkellä sekä tulevista toimintaympäristön muutoksista ja niiden vaikutuksista hyvinvointialueen tehtävien toteuttamiseen. Strategiassa tulee määritellä myös sen toteutumisen arviointi ja seuranta. Hyvinvointialuestrategian ottamisesta huomioon hyvinvointialueen talousarvion ja -suunnitelman laatimisessa säädetään 115 §:ssä. Strategia tarkistetaan vähintään kerran aluevaltuuston toimikaudessa.

Hyvinvointialueen asukkaiden osallistumisoikeus

● Laki hyvinvointialueesta (611/2021)

● 29 § Osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet

- Hyvinvointialueen asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on oikeus osallistua ja vaikuttaa hyvinvointialueen toimintaan. Aluevaltuuston on pidettävä huolta monipuolisista ja vaikuttavista osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksista ja menetelmistä. Osallistumista ja vaikuttamista voidaan edistää erityisesti:
  - 1) järjestämällä keskustelu- ja kuulemistilaisuuksia sekä asukasraateja;
  - 2) selvittämällä asukkaiden ja hyvinvointialueella säännönmukaisesti tai pitempiäaikaisesti asuvien tai oleskelevien palvelujen käyttäjien mielipiteitä ennen päätöksentekoa;
  - 3) valitsemalla palvelujen käyttäjien edustajia hyvinvointialueen toimielimiin;
  - 4) suunnittelemalla ja kehittämällä palveluja yhdessä palvelujen käyttäjien kanssa;
  - 5) järjestämällä mahdollisuuksia osallistua hyvinvointialueen talouden suunnitteluun;
  - 6) tukemalla asukkaiden sekä järjestöjen ja muiden yhteisöjen oma-aloitteista asioiden suunnittelua ja valmistelua.

● 32 § Hyvinvointialueen vaikuttamistoimielimet

- Aluehallituksen on **asetettava** nuorten **osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi hyvinvointialueen nuorisovaltuusto tai vastaava nuorten vaikuttajaryhmä, ikääntyneen väestön osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien turvaamiseksi hyvinvointialueen vanhusneuvosto sekä vammaisten henkilöiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi hyvinvointialueen vammaisneuvosto**. Vaikuttamistoimielinten jäsenet valitaan hyvinvointialueen kunnissa toimivien vastaavien vaikuttamistoimielinten jäsenistä siten, että kustakin vaikuttamistoimielimestä valitaan vähintään yksi edustaja. Lisäksi vaikuttamistoimielimiin voidaan valita muita henkilöitä. Aluehallituksen on huolehdittava vaikuttamistoimielinten toimintaedellytyksistä. Vaikuttamistoimielimille tulee antaa mahdollisuus vaikuttaa hyvinvointialueen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun, toteuttamiseen ja seurantaan asioissa, joilla on tai joilla vaikuttamistoimielin arvioi olevan merkitystä lasten ja nuorten, ikääntyneen väestön tai vammaisten henkilöiden ja heidän tarvitsemiensa palveluiden kannalta, ja vaikuttamis toimielimet tulee ottaa mukaan osallistumisen ja kuulemisen kehittämiseen hyvinvointialueella.

